

1 LUKUJONON MUODOSTAMINEN JA YLEINEN JÄSEN

Lukujono on järjestetty ja päättymätön luettelo reaalilukuja. Lukujonon lukuja kutsutaan jäseniksi.

lukujono neljäs jäsen

$\overbrace{1, 3, 5, 7, \dots}$

Esimerkki 1 Jatka lukujonoa kolmella jäsenellä.

- a) 2, 4, 6,
- b) $-1, -3, -5,$
- c) $\frac{1}{2}, 1, 1\frac{1}{2}, 2,$
- d) 1, 2, 4, 8,

Esimerkki 2 Lukujono on $-3, -1, 1, 3, 5, \dots$ Määritä lukujonon

- a) 9. jäsen
- b) 100. jäsen
- c) sanallinen sääntö, jolla voidaan laskea mikä tahansa jäsen.

Lukujonoihin liittyviä merkintöjä

Lukujonon nimeämisessä käytetään yleensä aakkosten alkupään kirjaimia a, b, c jne.

Jos lukujonon nimeämisessä käytetään kirjainta a , niin

- merkintä a_3 tarkoittaa lukujonon 3. jäsentä
- järjestyslukua n kutsutaan muuttujaksi
- n . jäseneen eli yleiseen jäseneen viitataan merkinnällä a_n
- koko lukujonoon viitataan merkinnällä (a_n) .

Lukujonon n . jäsen voidaan usein esittää lausekkeena.

Esimerkiksi n . jäsen $a_n = n^2 + 4n$

Esimerkki 3 Lukujonon n . jäsen on $a_n = \frac{n+3}{3n}$. Laske lukujonon neljä ensimmäistä jäsentä.

*Lukujonon analyyttinen ja rekursiivinen sääntö

- Sääntö on **analyyttinen**, jos lukujonon jäsen voidaan laskea sen järjestysluvun n avulla. Analyyttisellä säännöllä voidaan laskea mikä tahansa lukujonon jäsen.
- Sääntö on **rekursiivinen**, jos lukujonon jäsen voidaan laskea edeltävien jäsenten avulla. Rekursiivista sääntöä ei voi käyttää, jos edeltäviä jäseniä ei tiedetä.

Esimerkin 3 sääntö $a_n = \frac{n+3}{3n}$ on analyyttinen. Sitä käyttäen voidaan laskea suoraan esimerkiksi jäsen a_{100} sijoittamalla muuttujan n paikalle arvo 100.

Rekursiivinen sääntö voi olla esimerkiksi ”Ensimmäinen jäsen $a_1 = 3$ ja toisesta jäsenestä alkaen lukujonon jäsen saadaan lisäämällä edelliseen jäseneen luku 2.”

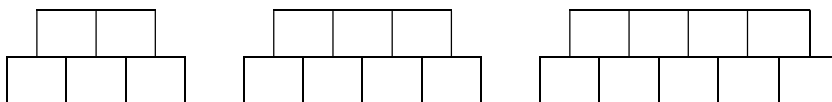
*Esimerkki 4 Lukujono alkaa 2, 4, 8, 16, ... Muotoile lukujonolle jokin sääntö, joka on **a)** rekursiivinen **b)** analyyttinen.

Tehtäviä

1. Lukujonon ensimmäinen jäsen on 3. Kirjoita lukujonon viisi ensimmäistä jäsentä, kun toisesta jäsenestä alkaen lukujonon jäsen saadaan
  - a) lisäämällä edelliseen jäsenen luku 4
  - b) kertomalla edellinen jäsen luvulla 2
  - c) vähentämällä edellisestä jäsenestä luku 2.
2. Määritä lukujonon viides ja kuudes jäsen.
  - a) 4, 7, 10, 13, ...
  - b) 7, - 14, 28, - 56, ...
  - c) 11, 6, 1, - 4, ...
3. Muodosta lukujonolle sääntö, jolla lukujonon jäsen saadaan edellisestä jäsenestä. Laske puuttuvat jäsenet.
  - a) 11, 17, _____, _____, 35, ...
  - b) _____, 3, 9, _____, 81, ...
  - c) 64, _____, 16, _____, 4, 2, ...
4. Lukujonon jäsen saadaan kertomalla järjestysluku viidellä ja vähentämällä tuloksesta luku 2. Täydennä taulukko.

Järjestysluku	Lauseke	Jäsen
1	$5 \cdot 1 - 2$	3
2		
3		
4		
100		

5. Piirrä kuviojonon seuraava kuvio.

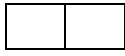

- a) Kuinka monta neliötä on kymmenennessä kuviossa?
- b) Kuinka monta neliötä on sadannessa kuviossa?
- c) Muotoile sääntö, jolla kuvion muodostavien neliöiden lukumäärä saadaan laskettua kuvion järjestysluvun perusteella.

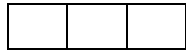
6. Lukujonon kaksi ensimmäistä jäsentä ovat -5 ja 2 . Selvitä lukujonon viisi ensimmäistä jäsentä, jos kolmannesta jäsenestä alkaen lukujonon jäsen on kahden edellisen jäsenen
- a) summa
  - b) tulo.
7. Jalkapalloturnauksen ensimmäinen ottelu alkaa klo 10.30. Jokainen ottelu kestää 30 minuuttia, ja otteluiden välissä on 10 minuutin tauko.
- a) Luettele viiden ensimmäisen ottelun alkamisajat.
  - b) Mihin aikaan alkaa päivän viimeinen eli 9. ottelu?
8. Lukujonon n . jäsen $a_n = \frac{12}{n}$. Laske lukujonon neljä ensimmäistä jäsentä.
9. Lukujonon jäsen saadaan lisäämällä sen järjestyslukuun n luku 5.
- a) Laske lukujonon jäsenet a_1 , a_2 ja a_3 sekä sadas jäsen a_{100} .
  - b) Kirjoita lukujonon n . jäsen a_n .
10. Kirjoita lukujonon n . jäsen a_n sekä 10. jäsen a_{10} , kun jäsen saadaan
- a) korottamalla järjestysluku n potenssiin 3
  - b) kertomalla järjestysluku n luvulla 3 ja vähentämällä tulosta luku 2.
11. Mikä on lukujonon 5, 10, 15, 20, ...
- a) sadas jäsen a_{100}
  - b) n . jäsen a_n ?
12. Selvitä lukujonon neljä ensimmäistä jäsentä, kun jonon rekursiivinen sääntö on seuraava: ”Ensimmäinen jäsen $a_1 = 2$ ja toisesta jäsenestä alkaen jonon jäsen saadaan vähentämällä edellisestä jäsenestä luku 3.”
13. Lukujonon ensimmäinen jäsen $a_1 = 5$ ja toisesta jäsenestä alkaen jonon jäsen saadaan lisäämällä edelliseen jäseneen luku 4. Laske lukujonon 5 ensimmäistä jäsentä.
14. Laske lukujonon (a_n) neljä ensimmäistä jäsentä.
- a) $a_n = n \cdot \frac{1}{6}$
  - b) $a_n = \frac{n}{2} + \frac{2}{n}$
  - c) $a_n = 1 - 3n^2$

15. a) Kirjoita kuviojonon neljän ensimmäisen ja 100. kuvion neliöiden lukumäärät.

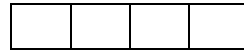
b) Muodosta sääntö a_n , jolla voidaan laskea n . kuvion neliöiden lukumäärä.

kuvio 1

kuvio 2

kuvio 3

16. Mikä on lukujonon $-2, -4, -6, -8, \dots$

a) sadas jäsen a_{100}

b) n . jäsen a_n ?

17.* Lukujonon rekursiivinen sääntö on

a) $a_1 = 5$ ja $a_n = a_{n-1} + 2$

b) $a_1 = 3$ ja $a_n = a_{n-1} - 4$

Kirjoita lukujonon neljä ensimmäistä jäsentä, kun $n = 2, 3, 4, \dots$

18.* Esitä lukujonon rekursiivinen sääntö lausekkeena, kun

a) lukujonon ensimmäinen jäsen $a_1 = 3$ ja toisesta jäsenestä alkaen lukujonon jäsen saadaan lisäämällä edelliseen jäseneen luku 5

b) lukujonon ensimmäinen jäsen $a_1 = 5$ ja toisesta jäsenestä alkaen lukujonon jäsen saadaan kertomalla edellinen jäsen luvulla 10.

Vastaukset

1. a) 3, 7, 11, 15, 19   b) 3, 6, 12, 24, 48   c) 3, 1, -1, -3, -5
2. a) 16, 19   b) 112, -224   c) -9, -14
3. a) 23 ja 29   b) 1 ja 27   c) 32 ja 8

4.

Järjestysluku	Lauseke	Jäsen
1	$5 \cdot 1 - 2$	3
2	$5 \cdot 2 - 2$	8
3	$5 \cdot 3 - 2$	13
4	$5 \cdot 4 - 2$	18
100	$5 \cdot 100 - 2$	498

5.

- a) 23   b) 203   c) Järjestysluku kerrotaan luvulla 2 ja tuloon lisätään luku 3
6. a) -5, 2, -3, -1, -4   b) -5, -2, 10, -20, -200
7. a) 10.30, 11.10, 11.50, 12.30, 13.10   b) 15.50
8. 12, 6, 4, 3
9. a) $a_1 = 6, a_2 = 7, a_3 = 8, a_{100} = 105$ $a_n = n + 5$
10. a) $a_n = n^3, a_{10} = 1000$ b) $a_n = 3n - 2, a_{10} = 28$
11. a) $a_{100} = 500$ b) $a_n = 5n$
12. $a_1 = 2, a_2 = -1, a_3 = -4, a_4 = -7$
13. $a_1 = 5, a_2 = 9, a_3 = 13, a_4 = 17, a_5 = 21$
14. a) $\frac{1}{6}, \frac{1}{3}, \frac{1}{2}, \frac{2}{3}$ b) $2\frac{1}{2}, 2, 2\frac{1}{6}, 2\frac{1}{2}$ c) -2, -11, -26, -47
15. a) $a_1 = 2, a_2 = 3, a_3 = 4, a_4 = 5, a_{100} = 101$ b) $a_n = n + 1$
16. a) $a_{100} = -200$ b) $a_n = -2n$
17. a) $a_1 = 5, a_2 = 7, a_3 = 9, a_4 = 11$ b) $a_1 = 3, a_2 = -1, a_3 = -5, a_4 = -9$
18. a) $a_1 = 3$ ja $a_n = a_{n-1} + 5$ a) $a_1 = 5$ ja $a_n = 10 \cdot a_{n-1}$